

M. Üstüner, E. Özçelik / Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 3 (2013) 189-201
M. Üstüner, E. Özçelik / Nevşehir Hacı Bektaş Veli University Journal of Social Sciences 3 (2013) 189-201

KAYNAK BAĞIMLILIĞINI YÖNETME STRATEJİSİ: TÜRKİYE’NİN ENERJİ STRATEJİSİ ÖRNEĞİ

Öğr.Gör. Menderes ÜSTÜNER

Çağ Üniversitesi
mustuner@cag.edu.tr

Edip ÖZÇELİK

Çağ Üniversitesi
edozcelik@mynet.com

ÖZET

Örgütlerin yaşamlarını sürdürebilmelerinde en önemli faktör, çevre, ve teknoloji gibi faktörün yanı sıra kaynağında elde edilmesi elde edilmesi yönünde örgütler açısından çok önemli bir etkidir. Global ekonomi içerisinde, talep ve arzda büyük artışların ortaya çıkması sebep olmuş, bu durum da daha fazla kaynak kullanımını da gündeme getirmiştir. Öz Kaynağa duyulan ihtiyacın artması ve kaynakların sınırlılığı, örgütleri bu kaynaklar için rekabet eder bir pozisyona çekmiştir.

Bu çalışma, Türkiye'nin mevcut enerji üretiminin kaynak bağımlılığını yönetmesi ve devletin enerji stratejisi içerisinde özel sektörün enerji sektörüne giriş stratejileri üzerine yapılan bir çalışmadır.

Anahtar Kelimeler: Örgüt, Kaynak, Strateji, Enerji

MANAGING STRATEGY OF SOURCE DEPENDENCE: ENERGY STRATEGY SAMPLE OF TURKEY

ABSTRACT

Gaining sources is a vital factor for the success of present day organizations as well as many factors like environment, technology, and human. Global economy caused big increases in offer and demand, this situation led to use more sources. Increase in need of this source and famine of sources led people to challenge for these sources.

This study is about managing source dependence of current energy production of Turkey and entering strategies to energy sectors of private companies in energy sectors as a government.

Keywords: Organization, Source, Strategy, Energy

- M. Üstüner, E. Özçelik / Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 3 (2013) 189-201*
- M. Üstüner, E. Özçelik / Nevşehir Hacı Bektaş Veli University Journal of Social Sciences 3 (2013) 189-201*

1. GİRİŞ

Enerji kaynağı, yaşam kalitesinin artırılmasında ve ulusların gelişmesinde hayati öneme sahip olması nedeniyle ve bugün geldiğimiz nokta itibarıyla Enerji kaynağının güvenliği, dünyada ve Türkiye’de birinci öncelikli gündem maddesi haline gelmiştir (Aldrich, 1976:22). Bu bağlamda, yeterli, güvenilir ve çevreye karşı sorumlu olarak enerjinin sağlanması ve fiyat istikrarının sağlanabileceği bir piyasa ortamının oluşturulması gerekmektedir. Dünyada nüfus artışı, sanayileşme ve şehirleşme ile birlikte, küreselleşme sonucu artan ticaret ve üretim imkânlarına bağlı olarak, doğal kaynaklara ve enerjiye olan talep giderek artmaktadır (Blau, 1964:19).

2. KAYNAK BAĞIMLILIĞI KAVRAMI

Pfeffer ve Salancik (a,b,c,1978) örgüt faaliyetlerinin, sadece örgüt amaçları veya örgüt yöneticilerinin istekleri doğrultusunda değil aynı zamanda çevrenin yarattığı baskılar ve kısıtlarla ilgili olduğunu, örgütlerin bu kısıt ve baskılara karşılık verirken imkânları ölçüsünde çevreyi kendi çıkarları doğrultusunda değiştirmeyi hedeflediğini belirtmiştir. Örgütlerin faaliyetlerini devam ettirmek için bağımlı oldukları kaynakları elde etme, idame ettirme ve çevreyi kendi çıkarları doğrultusunda değiştirme istekleri, savaşları da kaçınılmaz hale getirmiştir (Sargut, 2007:49).

Kaynak bağımlılığının esasını örgütün çevreye olan bağımlılığı değil bağımlı olunan çevrenin güvenilmez olması oluşturmaktadır. Çevre değişkendir, yeni örgütler girip çıkabilir, kaynaklar azalır çoğalabilir. Önemli olan çevrenin tahmin edilebilir olmasının sağlanmasıdır (Pfeffer ve Salancik, 1978:72).

Pfeffer ve Salancik’in 1978’de ki kitabından hemen sonra yayınlanan ve kendilerinin de yazarları içinde yer aldığı makaleleri kitabın bir devamı olarak görmek mümkündür. Amaç, kitapta ileri sürülen tezlere ilave deneysel destek aramak ve kaynak bağımlılığı yaklaşımının özgün yönlerini vurgulamaktır. Bu kapsamda; Pfeffer ve Salancik (1978) ve Salancik’in (1979) yaptıkları çalışmalarda; savunma alanında devletle iş yapan veya kamunun finansmanına daha fazla ihtiyaç duyan örgütlerin devletin politikalarına ve taleplerine daha itaatkâr davranmaya ne denli eğilimli olduklarını incelemiştir. Araştırma, savunma alanı dışındaki satışları yüksek ve aynı zamanda devletten aldıkları işlerin hacmi düşük olan şirketlerin hükümetin taleplerine uymaya daha yatkın olduklarını göstermiştir (Phillips, 1994:85).

Pfeffer ve Leong (1977) ile Provan (1980) örgütler arasındaki ikili ilişkilerde bağımlılık ve dolayısıyla gücün, örgütlerin bu ilişkiler dışında ki bağlantılarıyla zayıflayacağını ileri sürmüştür, Provan ve Skinner (1987)

- M. Üstüner, E. Özçelik / Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 3 (2013) 189-201*
- M. Üstüner, E. Özçelik / Nevşehir Hacı Bektaş Veli University Journal of Social Sciences 3 (2013) 189-201*

tarafından aynı konu üretici, bayi yönü ile ele alınmış fakat destek sınırlı olmuştur.

Dunford (1987) örgüt içinde geliştirilen yeni teknolojiyi saklı tutmanın da kaynak bağımlılıklarını yönetmek için kullanılan bir yol olduğunu ileri sürmüştür, Provan ve Skinner (1987) İkili ilişkilerdeki kaynak bağımlılığının, üretici şirketin, bayinin "stratejik kararları" üzerindeki etkisinin yüksek olduğunu bulmuştur.

Finkelstein (1997), bir sanayi sektörünün diğerine, kaynak bağımlılığının (bir sektörün diğer bir sektörle alışverişlerinin, ilkinin toplam alışverişleri içindeki payı şeklinde anlaşılacak üzere) iki sektör arasında şirket birleşmeleriyle ilişkili olduğu tezi üzerinde çalışmış, fakat analiz biçiminin hatalı olması ve elde edilen sonuçlardan anlamlı bir ilişki elde edilememesi çalışmanın güvenilirliğini azaltmıştır.

Kaplan ve Harrison (1993) ABD ortamında yönetim kurulu üyelerinin sorumluluklarını arttıran yasal değişikliklere şirketlerin karşılık verme şekillerini izah etmede kaynak bağımlılığı yaklaşımının en fazla yararı sağladığını, kurumsalcı düşüncelerin de tamamlayıcı olarak görülebileceğini, ancak asil-vekil kuramının bir katkısı olmadığını savunmuşlardır. Palmer ve arkadaşları (1995) yaptıkları çalışmada; şirket alımlarının ve bu alımlarda takip edilen tarzın (dostça veya düşmanca) ne biçimde gerçekleştiğini gözlemsel bir sınama ortamında, kaynak bağımlılığı ve iktisadi yaklaşım yönü ile değerlendirmişlerdir. İlk kez örgüt düzeyinde kaynak bağımlılıklarının şirket satın almaları üzerinde, azda olsa bir etkisi olduğunu fakat iktisadi değişkenlerin (varlıklarının piyasa değeri ve büyüklüğünün vb.) sosyal olanlara kıyasla daha kuvvetli olduğunu bulmuşlardır (Ülgen, 2004:78).

Johnson vd. (1996) de, yönetim kurulu üyelerinin denetim ve yönetime katkı rollerini vurgulayan iktisat temelli yazına ilave olarak, kaynak bağımlılığı düşüncelerine dayanan kaynak temini rollerine yer vermiş, yönetim kurulu üye bileşiminin şirketlerin nazik nitelik taşıyan kaynaklara ulaşmalarına yaradığı tezini dile getirmişlerdir (Mintzberg, 1973:152).

3. KAYNAK BAĞIMLIĞI, ÇEVRE, YÖNETİCİ VE ÖRGÜT ETKİLEŞİMLERİ

Örgütlerin hayatta kalması, ihtiyaç duyduğu kaynakları tedarik ve idamesine bağlıdır. Bu sorun örgütün her ihtiyacına sahip olduğu durumlarda çok önemli olmamakla beraber, gerçekte hiçbir örgüt tam olarak kendi kendine yeten bir yapıya sahip değildir (Zeitlin, 1974:12). Örgütler başka örgütlerinde içinde yer aldığı bir çevre ile kuşatılmıştır ve bu örgütlere ihtiyaçları oranında bağımlıdır. Örgütler rekabete dayalı, sosyal-yasal olarak

- M. Üstüner, E. Özçelik / Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 3 (2013) 189-201*
- M. Üstüner, E. Özçelik / Nevşehir Hacı Bektaş Veli University Journal of Social Sciences 3 (2013) 189-201*

tanımlanmış, limitleri olan ve kontrol mekanizmasının uygulandığı bir sistemde; federasyon, dernek, müşteri-tedarikçi ve benzeri oluşumlarla içinde buldukları çevre ile etkileşim halindedirler. İster özel kuruluşlar, büyük, küçük organizasyonlar, ister organik veya bürokratik örgütler olsun tüm örgütler ihtiyaç duydukları gereksinimlerini karşılamak için gayret göstermektedirler (Burns ve Stalker, 1961:110).

Örgütün hayatta kalmasında bir diğer önemli etkende çevre kısıtlarının örgüt tarafından kavranmasıdır. Kısıtlar; bir şekilde fiziksel gerçeklere, sosyal baskıya, bilgi ve bilgiyi kavrama kapasitesine ve hatta bireylerin şahsi tercihlerine bağlı olarak değişiklik göstermektedir (Kaplan, Harrison, 1993:77). Pek çok olayda kısıtlar istenilen davranış değişikliğinin oluşturulmasına yönelik olarak ortaya çıkmakta veya manipüle edilmektedir. Bağımlılıkları çevreyi değiştirebilme gücünü sınırlayan, örgüt bireylerin tek başına kendilerini kuşatan çevrenin kısıtlarını kısa zamanda değiştirmesi imkânsız olmamakla beraber çok azdır (Salancik ve arkadaşları, 1975:75-77).

Yönetimin fonksiyonu çevrenin daha istikrarlı ve cömert olması için; çevrenin arzu edilen şekilde değiştirilmesine yönelik olarak rehberlik ve kontrol faaliyetinin yürütülmesidir. Yönetim aynı zamanda, kısıtları kavramalı, örgütü meydana getiren sosyal yapıyı anlamalı ve bundan faydalanmasını bilmedir. Yönetim örgütün etkinliğin artırma gayesi içinde olmalıdır. Etkinliğin genellikle verimlilik ile beraber telaffuz edilmesine rağmen etkinlik dışsal verimlilik ise içsel bir kavramdır (Donaldson, Preston, 1995:81).

4. KAYNAK BAĞIMLILIĞININ DİĞER KAVRAMLAR İLE KARŞILAŞTIRILMASI

Kaynak bağımlılığı yaklaşımının incelediği konulara eğilerek, alternatif veya karşıt olabilecek farklı bakış açılarının ele alınmasında, kaynak bağımlılığı yaklaşımının daha net değerlendirilmesi yönü ile fayda bulunmaktadır. Kaynak bağımlılığı yaklaşımı örgütlerin yaptıklarını izah etmede örgütü esas almakta ve analiz birimi olarak kullanmaktadır. Kaynak bağımlılığı örgütlerin içinde ve çevresel ilişkilerinde maddi temelleri esas almakla birlikte, örgütlerde cereyan eden olayları, alınan kararları ve çevreye yönelik hareketleri izah etmede örgütsel, sosyal ve siyasal etkilere öncelik vermektedir (Boyd, 1990:23).

5. TÜRKİYE'DE KAYNAK BAĞIMLILIĞI YAKLAŞIMI

Kaynak bağımlılığı yaklaşımının Türkiye'deki ve Türkiye'den kaynaklanan yönetim yazınında gördüğü ilgi çok sınırlı olmuştur. Üsdiken ve Pasadeos'un (1993), dört akademik dergide 1975-1989 yılları arasında yayımlanan örgütler ve yönetimle ilgili makalelerdeki, atıflar üzerine

- M. Üstüner, E. Özçelik / Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 3 (2013) 189-201*
- M. Üstüner, E. Özçelik / Nevşehir Hacı Bektaş Veli University Journal of Social Sciences 3 (2013) 189-201*

yaptıkları incelemeleri neticesinde, kaynak bağımlılığı yaklaşımının Türkiye yazınında önemli bir yer tutmadığı ortaya çıkmıştır. Üsdiken ve Erden'in (2002), 1990'lı yıllar için yaptıkları yine benzer bir incelemede de kaynak bağımlılığı etkin bakış açılarından biri olarak görünmemiştir (Çeşmeci 2010:21).

Yöneticilere yol gösterme gayretine baştan beri sadık kalan kaynak bağımlılığı yaklaşımı bile bu baskın eğilim karşısında pek ilgi çekememiş görünmektedir. Bunda, yöneticilerin her şeye kadir gösterilmemeleri, örgütlerin iç süreçleri itibarıyla siyasi ortamlar, çevreyle ilişkilerinde de güç kazanmaya ve kullanmaya eğilimli aktörler şeklinde resmedilmelerinin payı olduğu da düşünülmektedir (Üsdiken, 1983:18).

5.1.Türkiye'nin Enerji Kaynağı

Özellikle 2000 yılından sonra yapılan kanunlarla ve oluşturulan düzenleyici kurum EPDK(enerji Piyasa Denetleme Kurulu) ile piyasa koşulları geliştirilerek buna bağlı olarak piyasaların stratejisi belirlenmiştir. Tamamına yakını devlet kontrolünde olan elektrik enerjisi üretimi ve dağıtımı ilgi alanlarının başında gelmektedir. Enerji'de geniş müşteri sayısına ulaşmak için dağıtım (elektrik, doğalgaz veya akaryakıt) önemli ilgi alanlarından biri olmaya başlamıştır (EPDK,2002:19).

Özel sektörün elektrik enerjisine yatırım tutarı sadece üretim alanında kalmıştır. 1996 yılından beri özelleştirilmesi düşünülen dağıtım şirketleri hukuki ve bürokratik engelleri aşamadığından özel sektör bu alanda yatırım imkânı bulamamıştır. Yapılan yasal düzenlemelerle üretim alanında çeşitli yatırım yapan yerli sermaye şimdi dağıtım kanallarına ilgi göstermektedir.

Yabancılar firmalar ise, özellikle 1990'ların başında elektrik üretim konusunda yatırım yapmışlardır. Yap-İşlet (ve Devret) modeli ile 90'ların başında önemli yatırımlar yapılmıştır. Ancak tıpkı özelleştirmelerde olduğu gibi, özellikle 1998 Rusya krizi, 1999 depremi ve 2001 finansal kriz nedeniyle değişen piyasa koşullarına uyumlu piyasa oluşturulamamıştır. Hukuki alandaki eksiklikler ve uzun bürokrasiler yabancı yatırımcının en önemli sorunları arasındadır.

a- Üretim ve Tüketim

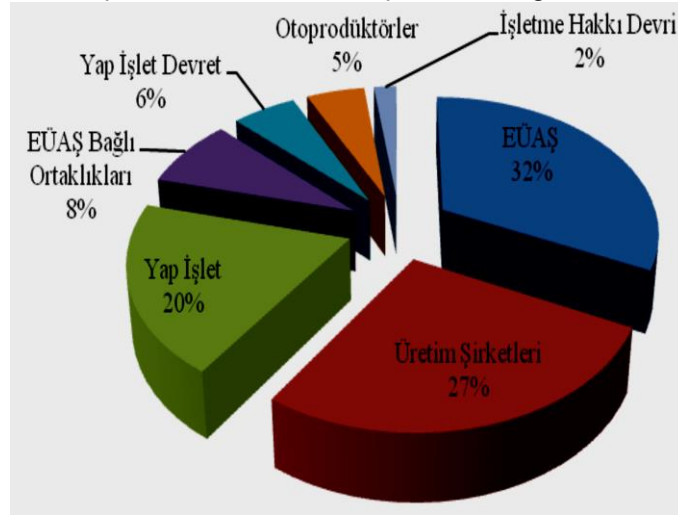
Tablo 1-1: Genel Üretim ve Tüketim

	Birim	2009	2010	2009-2010 (Değişim)	2011	2010-2011 (Değişim)
Kurulu Güç	mw	44.761	48.591	8.6%	52.911	8.9%
Puant Talep	mw	29.870	33.392	11.8%	36.122	8.2%
Üretim	gwh	194.813	210.182	7.9%	229.395	9.1%
İthalat	gwh	812	1.883	131.9%	4.556	142.0%
İhracat	gwh	1.546	2.675	73.0%	3.645	36.3%
Tüketim	gwh	194.079	210.434	8.4%	229.319	9.0%

Kaynak: EPDK, Aralık 2012 s.22

Tabloda görüldüğü üzere üretim ve tüketim de önceki yıllara göre önemli artış gerçekleşmiştir. Özellikle ithalat miktarında bir buçuk katından daha fazla artış görülmektedir. İhracattaki artış ise 2010 yılındaki artıştan az olmakla beraber yüksek gerçekleşmiştir. Tabloda görüldüğü üzere üretim ve tüketim değerleri birbirlerine çok yakın olup, ithalat ve ihracatın oransal olarak değeri küçüktür.

Şekil1-1: Üretimin Kuruluşlara Göre Dağılımı

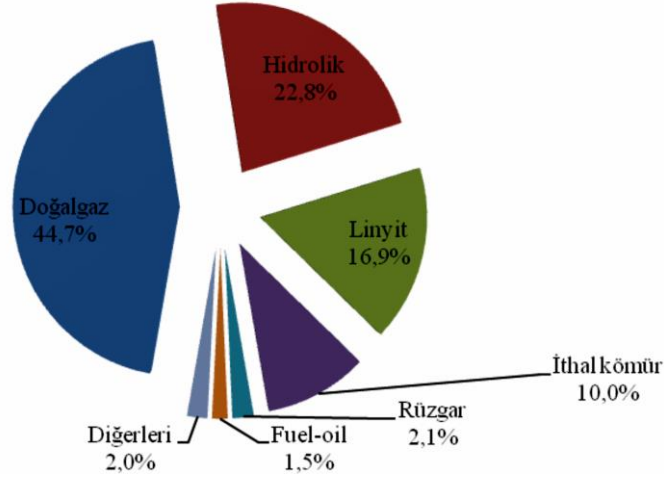
Kaynak: EPDK, Aralık 2012 s.22

Yukarıdaki şekilde Türkiye üretiminin kuruluşlara dağılımı gösterilmektedir. Şekilde görüldüğü üzere EÜAŞ bağlı ortaklıkları ile beraber %40 paya sahiptir. Mevcut sözleşmeler ile alınan toplam enerjinin oranı %28 olarak gerçekleşmiştir. Bu durumda 2012 itibaiyle piyasada kamunun payı %68 olarak gerçekleşmiştir. Piyasada serbest üretim ise %32 olarak gerçekleşmiştir.

M. Üstüner, E. Özçelik / Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 3 (2013) 189-201
M. Üstüner, E. Özçelik / Nevşehir Hacı Bektaş Veli University Journal of Social Sciences 3 (2013) 189-201

b- Üretimin Kaynaklara Dağılımı

Şekil2-1: Üretimin Kaynaklara Göre Dağılımı

Kaynak: EPDK, Aralık 2012 s.23

2011 yılı itibariyle üretimde doğalgazın payı yaklaşık %45 olarak gerçekleşirken, linyit ve ithal kömürün toplam payı yaklaşık %27 olarak gerçekleşmiştir. Hidrolik ve rüzgârın üretimdeki payı toplamda %25'e yaklaşmıştır.

5.2.Türkiye Enerji Sektörüne Giriş Stratejileri

Enerji Sektöründe yabancıların ilgisi, özelleştirmeler söz konusu olduğunda, enerji yatırımcılarının bugünkü gündemi, ileriki süreçlerde ihaleleri beklenen elektrik dağıtım özelleştirmeleri olmaktadır. Büyük yabancı enerji yatırımcı ve işletmecileri, Türkiye'deki enerji özelleştirmelerinde büyük potansiyel görmektedirler. Şu anda dağıtım özelleştirmelerini en ciddi ve yakından, Alman E.ON Energie AG, İtalyan ENEL ve Amerikan AES şirketleri takip etmektedir. Yabancılar açısından en büyük sorun şartnamelerde kanuni boşlukların olup olmayacağı ve yeterlik kriterlerinin doğru konulup, konulmayacağı şeklinde özetlenmektedir. Dolayısı ile bu şirketlerin ihalelere katılma ile ilgili tavrı, nihai şartnameler görüldükten sonra belirlenmektedir(EPDK:12).

Bilindiği gibi şu anda Türkiye'deki yerli şirketlerin hiç birinin elektrik dağıtım konusunda işletmeci ve yatırımcı olarak deneyimi yoktur. Bu nedenle, eğer teknik yeterlik, kalite ve geçmiş referans unsurları şartnamelerde bir zorunluluk olursa, yerli şirketlerin yabancı bir ortaklık arayışı içine girmesi kaçınılmaz olacaktır. Yerli üretim ve dağıtım şirketleri

- M. Üstüner, E. Özçelik / Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 3 (2013) 189-201*
- M. Üstüner, E. Özçelik / Nevşehir Hacı Bektaş Veli University Journal of Social Sciences 3 (2013) 189-201*

öncelikle yabancı ortaklıklardan deneyim, teknoloji ve finans işbirliği şeklinde yapmaktadır.

6. KAYNAK BAĞIMLIĞINI YÖNETME STRATEJİSİ

“Buffering “ stratejileri (Pfeffer ve Salancik, 1978:25) Tedarik akışı kesintiye uğrasa bile, işlemlere devam edebilecek yeterli stok oluşturmak, “Bridging” Stratejileri (Pfeffer ve Salancik, 2003:33) Görev çevresi üzerinde etkili olabilecek diğer örgütlerle resmi bağlantılar kurmak ve ilişkileri geliştirmek. Bunun içinde; 1-Uzun dönemli sözleşmeler, 2-Ortak girişim, 3-Dikey birleşmeler / bütünleşme ilişkiler geliştirilmiştir.

Stratejik kavram; örgütün ne olduğu, ne yaptığı ve neyi neden yaptığına şekil veren ve yol gösteren temel kararları ve eylemleri üretmek için disipline edilmiş bir süreçtir. Stratejik planlama bir örgütün günlük faaliyetlerine yön ve anlam sağlayan bir araç olup örgütün değerlerini, mevcut durumunu ve çevresini değerlendirip bu faktörleri örgütün arzulan gelecek durumu ile ilişkilendirir. Stratejik planlama, kendine özgü bir metodolojisi olan ve belirli süreçlerin birbirini takip ettiği planlı bir yapıya sahiptir. Gelişi güzel olmayıp sistemli bir yapıdır (Bryson, 1988:12).

“Stratejik yönetim, bir organizasyonun ne yaptığını, varlık nedenini ve gelecekte ulaşmak istediği hedefleri ortaya koyan bir yönetim tekniğidir”(Bryson, 1988:20).

Örgütler sürekli etkileşim içinde oldukları bir dış çevrenin etkisi altındadırlar. Bu çevrenin örgüt için önemi, örgütün ihtiyaç duyduğu kaynakları barındırıyor olmasından ileri gelmektedir. Fakat kaynak edinme ihtiyacı tek başına çevreyi önemli kılmaz. Çevresini örgüt için önemli hale getiren, kaynak temin etmek için kurulan ilişkilerin bir bağımlılık hali yaratmasıdır. Bağımlılığın ortaya çıkması genel olarak iki faktöre dayanır. Kaynağın örgüt için ne denli önemli olduğu (üretim girdisinin vb.) veya alışverişin (örgütün ürettiği bir ürünün bir müşteri tarafından satın alınması) taşıdığı önemin ile alışverişin örgütün girdi veya çıktıları içerisindeki payı ve söz konusu kaynağın örgütün faaliyetlerini sürdürmesi açısından ne denli gerekli olduğudur (Arnold, 1991:89).

Bu faaliyetlerin yönetilmesi; istikrarın sağlanması, özerklik elde edilmesi, koalisyonlar oluşturulması, iç yapının değiştirilmesi, kaynaklar üzerindeki takdir yetkisinin kazanılması, kaynak kontrolü üzerine yoğunlaşmanın gerçekleştirilmesi, asimetrik bağımlılık ve karşı koyma gücü, dış çevrenin doğru algılanması, rakiplerin ve müşterilerin kontrolü olarak sıralanabilir (Benson, 1975:27-28).

- M. Üstüner, E. Özçelik / Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 3 (2013) 189-201*
- M. Üstüner, E. Özçelik / Nevşehir Hacı Bektaş Veli University Journal of Social Sciences 3 (2013) 189-201*

7. STRATEJİ BELİRLEME VE KOALİSYONLAR OLUŞTURULMASI

Stratejik yönetim: uzun dönemde yaşamı devam ettirmek, rekabet avantajı kazanmak ve bu avantajı sürdürebilmek için eldeki kaynakları en etkin ve verimli kullanabilmektir (Çeşmeci,2010:8). Stratejik planlama ile stratejik öngörü aralarında çok güçlü ilişki vardır. Öngörü; gelecek tahmini, gelecekte ne olacak? Sorusuna cevap ararken, stratejik planlama ise; gelecekte ne yapılmalı sorusuna cevap aramaktadır. Yine öngörü, somut veri ihtiyacı tahminle ulaşır. Geçmişten günümüze durum tespiti yaparak doğru okuyabilmek ve bunun için günü tanımlama ile ilgili parametreleri belirlemek gerekmektedir. Bunun içinde genel tek parametrelilik yaklaşımında, trend eğrisi kullanmak bugünden ileriye uzatmak gerekmektedir. Çok boyutlu ve çok değişkenli yöntem ise, Charles F.Taylor'un gerçekleştirilebilirlik (Makuliyet) konisi ortaya koymuştur. Bu konuda, ne kadar ileriye bakarsan tatminin kesinliği o kadar azalmaktadır. İhtimal dışı senaryolar (beklenmedik olaylar senaryosu Taylor modelinde; Faktördeki değişimin farklı senaryolar ortaya çıkaracağı varsayımı olduğu üzerinde durmuştur. Taylor bir senaryonun bir faktöre bağlanmak yerine, faktörlerin tümündeki farklı değişimlerin ortak etkisi altında gerçekleşebileceğini varsaymak daha gerçekçi olacağını belirtmiştir(Çeşmeci(2010:9)). Koalisyon örgüt grupların ve iştirakçilerin oluşturduğu bir birlikteliktir. Her bir katılımcının tercihleri, amaçları ve diğerleri ile etkileşimleri yolu ile koalisyonun elde etmeye çalıştığı şeyler farklılık göstermekte, bu etkileşim ve alışverişin sonucu ortaya çıkan bütünlüğe de örgüt denmektedir. Örgüt yönetiminin görevi; koalisyon desteğinin devamını sağlayacak gerekli tedbirlerin alınması ve örgütün ayakta kalması için gerekli yönetimin faaliyetlerini uygulamaktır. Rekabet içinde olan farklı grupların idaresi, çelişen taleplerin değerlendirilmesi ve örgütün genel amacına yönelik olarak yönetilmesi gerekmektedir. Örgütün en kritik görevlerinden biri koalisyonlarını hayatta kalacak kadar büyütmektir (March ve Simon, 1958:102).

8. TÜRKİYE'NİN ENERJİ STRATEJİSİ

Enerjide devlet politikası, kısa, orta ve uzun vadeli şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Kısa vadede enerjiyi tasarruflu bir şekilde kullanılması, kaçak ve kayıpların en alt seviyelere indirilmesi sağlanmaktadır. Orta vadede enerji politikası ise, yasal düzenlemelerle özelleştirmelerin yapılması ve hatta tamamlanması, aynı zamanda yurt dışı yatırımcıların ülkeye çekilmesi ve rekabetin verimliliği artırıcı bir şekilde sağlanması. Uzun vadede makuliyet çerçevesi içinde, öz kaynakların kullanılarak enerji bağımlılığının sonlandırılması ve dışarıya enerji ithal edebilir konuma getirilmesi amaçlanmaktadır(EPDK, 2012:11).

- M. Üstüner, E. Özçelik / Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 3 (2013) 189-201*
- M. Üstüner, E. Özçelik / Nevşehir Hacı Bektaş Veli University Journal of Social Sciences 3 (2013) 189-201*

Devlet; Rekabete açık, şeffaf bir piyasa yapısı içinde, tüketicilere tedarikçilerini seçme hakkı verilerek, kaliteli, ucuz, kesintisiz ve çevreyle uyumlu olarak enerji üretim, iletim, dağıtım ve satış hizmetlerinin sağlanması şeklinde Enerji politikası uygulamaktadır. Devlet enerji reformlarını başarılı bir şekilde yaptığında; özel sektöre ait şirket sayısında artış, yabancı sermaye yatırımlarında yükselme, kamu bütçesinin düzelmesine katkı, çevre koşullarında iyileşme, enerji fiyatlarında gerileme, verimlilik artışı, hizmet kalitesinde yükselme, sistemin işleminde ve emre adanlıkta gelişme ve kayıp-kaçaklarda azalma görülmektedir (Leblebici, 1982:85).

Devletin enerji politikasında orta vadede politikası; piyasa yönetim sistemi yazılım ve donanım altyapısının oluşturulması, piyasa yönetim (dengeleme ve uzlaştırma) sisteminin etkin olarak faaliyete geçmesi, Türkiye Elektrik İşletmesinin özertleştirilmesi ve Elektrik piyasası endeksinin oluşturulmasının sağlanması şeklinde oluşturulmuştur. Devletin uzun vadede enerji politikası ise, özertleştirilmenin tamamlanması, piyasanın tamamen serbestleştirilmesi, piyasa işletmecisinin sistem işletmecisinden ayrı yapılandırılması ve yükümlenilen maliyetlerin sıfırlanması şeklinde oluşturulmuştur. Bütün bu orta ve uzun vadeli enerji politikasındaki amaç ise; rekabetin sağlanması, verimlilikte artış, fiyatların düşmesi, doğal gaz kullanımının yurt çapında yaygınlaştırılması, yeni yatırım ve istihdam alanlarının yaratılması ve kaliteli ve etkili bir hizmetin sağlanmasıdır (Katz, 1978:56).

Bu düzenlemelerle devlet, enerji politikasını temelde ülke enerji kaynaklarının verimli kullanılması sağlayarak kaynak bağımlılığını en alt seviyelere indirilmesi amaçlanılmaktadır (Bercovitch, Jackson, 1997:69).

9. SONUÇ

Bu araştırma ile elektrik talebi gelişmiş ülkelerde yavaş, gelişmekte olan ülkelerde hızlı bir şekilde arttığı görülmektedir. Bu hızlı talep artışları elektrik sektörünün finansman ihtiyacının artmasına ve de yatırımların gerçekleşmesinde, iş gücü ve malzeme temininde de zorluklara neden olmaktadır. Bu yüzden birçok ülkede üretim tarafında olduğu gibi talep tarafında da planlama (Demand Management) yapılmaktadır (Savada, 1991:96).

2001 yılında yürürlüğe giren 4628 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu'nun amacı, elektrik enerjisi sektöründeki faaliyetlerin düzenli, hızlı ve etkin bir biçimde yürütülmesini sağlamak üzere, sosyoekonomik gelişmenin temel girdisi olan elektrik enerjisinin üretimi, iletimi, dağıtımı ile tüketicilere kesintisiz, güvenli ve düşük maliyetli olarak sunulmasına yönelik düzenlemenin, yerli ve yabancı özel sektör yatırımcılarının ağırlıklı olduğu

- M. Üstüner, E. Özçelik / *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 3 (2013) 189-201
- M. Üstüner, E. Özçelik / *Nevşehir Hacı Bektaş Veli University Journal of Social Sciences* 3 (2013) 189-201

yeni bir piyasa yapısı dahilinde gerçekleştirilebilmesi için gerekli alt yapının hazırlanmasıdır (Klare,2002:25). Bu amaç doğrultusunda oluşturulacak olan yeni piyasa yapısında, serbest rekabetin gelişmesinin sağlanmasını ve fiyatların gerçek maliyetleri yansıtılması öngörülmüş, kamu tüzel kişilerinin de gerçek maliyetler üzerinden çalışmasının temin edilmesi ile yeni, ucuz ve verimli yatırımların yapılması teşvik edilmesi amaçlanmıştır.

Ülkemizde 2010 yılı sonu itibarı ile elektrik sisteminin toplam kurulu gücü 49562 MW, elektrik üretimi ise 209000 Gwh olarak gerçekleşmiştir. Resmi Kurumlarca hazırlanan baz senaryoya göre,2020 yılına kadar geçecek zaman diliminde elektrik talebinin yıllık ortalama %7,5 artışla, puant gücün 79350 MW, elektrik üretiminin 449489 Gwh olacağı öngörülmektedir. Bu talep tahminine göre önümüzdeki on yılsonunda elektrik sistemimize, yaklaşık olarak toplam 30000MW gücünde yeni elektrik üretim tesisi eklemek zorunluluğu doğacaktır. Bu yeni üretim tesisi yatırımlarının finansal yükü yaklaşık 100 milyar dolardır. On yıl boyunca arka arkaya her yıl elektrik yatırımları için 10 milyar dolar ayırabilmek ekonomi dünyasındaki belirsizlikler nedeni ile oldukça zor görülmektedir. Enerji yönetimi de bu zorluğu görmüş olacak ki yukarıdaki talep tahminlerinde revizyona giderek yıllık talep atışlarını ortalama %6,5 değerine düşürmüştür.(Düşük hızlı senaryo)

Bu nedenle gerçekleştirilemeyecek büyüklükte tahmin yapmak yerine gerçekleştirilebilir tahmin yapmak, gelecek dönemler için sağlanması gereken arz güvenliğinin de teminatı olacaktır.

KAYNAKÇA

- Aldrich, H.E., J. Pfeffer (1976), "Environments of Organizations," *Annual Review of Sociology*, Vol.: 2, ss. 79,105-123.
- Arnold, G. (1991), *Wars in the Third World since 1945*, London, New York.
- Benson, K.J. (1975), "The Interorganizational Network As A Political Economy," *Administrative Science Quarterly*, Vol.: 20, ss. 229-249.
- Bercovitch, J., R. Jackson (1997), *International Conflict: A Chronological Encyclopedia of Conflicts and Their Management 1945-1995*, Congressional Quarterly Inc. Washington, D.C., USA.
- Blau, P.M. (1964), *Exchange and Power in Social Life*, Wiley New York, USA.
- Blum, T.C., D.L. Fields, J.S. Goodman (1994), "Organization Level Determinants of Women in Management," *Academy of Management Journal*, Vol.: 37, Issue 2, ss. 241-268.
- Boyd, B. (1990), "Corporate Linkages and Organizational Environment: A Test of the Resource Dependence Model," *Strategic Management Journal* Vol.: 11, No.6, ss. 419-430.

- M. Üstüner, E. Özçelik / *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 3 (2013) 189-201
- M. Üstüner, E. Özçelik / *Nevşehir Hacı Bektaş Veli University Journal of Social Sciences* 3 (2013) 189-201

- EBDK. (2012), <http://www.epdk.gov.tr/index.php/epdk-yayınrapor/sgd-yayınrapor3> erişim tarihi 11.04.2013
- Kaplan M.R., J.R. Harrison (1993), "Defusing the Director Liability Crisis: The Strategic Management of Legal Threats," *Organization Science*, Vol.:4, No.3, ss. 403-412.
- Katz, D., R.L. Kahn (1978), *The Social Psychology of Organizations*, Wiley: New York, USA.
- Klare, M.T. (2002), *The New Landscape of Global Conflict; Resource wars*, A Metropolitan, Owl Book, USA.
- Kim, H., R.E. Hoskisson, W.P. Wan (2004), "Power Dependence, Diversification Strategy, and Performance in Keiretsu Member Firms," *Strategic Management Journal*, Vol.: 25, Issue 7, ss. 613-636.
- Leblebici, H., G.R. Salancik (1982), "Stability in Interorganizational Exchanges: Rulemaking Processes of the Chicago Board of Trade," *Administrative Science Quarterly*, Vol.: 27, Issue 2, ss. 227-242.
- Mintzberg, H. (1973), *The Nature of Managerial Work*, Harper & Row: New York, USA.
- Oliver, C. (1991), "Strategic Responses to Institutional Processes," *Academy of Management Review*, Vol.: 16, Issue 1, ss. 145-179.
- Öncü, A. (1979), "Inter-Organizational Networks and Social Structures: Turkish chambers of Industry," *International Social Science Journal*, Vol.: 31, Issue 4, ss. 646.
- Palmer, D., Z. Xueguang, B.M. Barber, Y. Soysal (1995), "The Friendly and Predatory Acquisition of Large U.S. Corporations in the 1960's: The Other Contested Terrain," *American Sociological Review* Vol.: 60, Issue 4, ss. 469-499.
- Pfeffer, J. (1972b), "Merger as a Response to Organizational Interdependence," *Administrative Science Quarterly*, Vol.: 17, ss. 382-394.
- Pfeffer, J. (1972c), "Interorganizational Influence and Managerial Attitudes," *Academy of Management Journal*, Vol.: 15, ss. 317-330.
- Pfeffer, J. (1973), "Size, Composition, and Function of Hospital Boards of Directors: A Study of Organizational Environment Linkage," *Administrative Science Quarterly*, Vol.: 18, ss. 349-364.
- Pfeffer, J., Y. Cohen (1984), "Determinants of Internal Labor Markets in Organizations," *Administrative Science Quarterly*, Vol.: 29 Issue 4, ss. 550-572.
- Pfeffer, J., H. Leblebici (1973), "Executive Recruitment and the Development of Interfirm Organizations," *Administrative Science Quarterly*, Vol.: 18, ss. 449-461.
- Pfeffer, J., P. Nowak (1976), "Joint Ventures and Interorganizational Interdependence," *Administrative Science Quarterly*, Vol.: 21, ss. 398-418.
- Pfeffer, J., G.R. Salancik (1978), *The External Control of Organizations; A Resource Dependence Perspective*, Stanford Business Books: Harper & Row, New York, USA.

- M. Üstüner, E. Özçelik / *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 3 (2013) 189-201
- M. Üstüner, E. Özçelik / *Nevşehir Hacı Bektaş Veli University Journal of Social Sciences* 3 (2013) 189-201

- Pfeffer, J., G.R. Salancik (2003), *The External Control of Organizations; A Resource Dependence Perspective*, Stanford University Press Stanford, California, USA.
- Phillips, C.I.D., R. Lowe (1994), *International Marketing Strategy*, Rondledge Inc., New York, USA.
- Salancik, G.R. (1979), "Field Stimulations for Organizational Behavior Research," *Administrative Science Quarterly*, Vol.: 24, Issue 4, ss. 638-649.
- Salancik, G.R., B.J. Calder, K.M. Rowland, H. Leblebici, M. Conway (1975), "Leadership As an Outcome of Social Structure and Process: A Multidimensional Approach," In J.G. Hunt and L. Larson (eds.), *Leadership Frontiers*, Ohio, Kent State University Press. ss. 81-102.
- Sargut, S.A., ğ. Özen (Derl.) (2007), *Örgüt Kuramları*, İmge Kitabevi Yayıncılık, İstanbul.
- Sarkar, B. (1999), *Kargil War: Past, Present and Future*, Lancer, New Dehli.
- Savada, A.M. (1991), *Nepal: A Country Study*, GPO for the Library of Congress, Washington.
- Shawcross, W. (1979), *Sideshow: Kissinger, Nixon, and the Destruction of Cambodia*, Washington Square Books, New York.
- Taylor, C.L., D.A. Jodice (1986), *World Handbook of Political and Social Indicators (WHPSI) III: 1948-1982*, Compiled by Taylor, C.L. 2nd ed. Virginia Polytechnic Institute and State University
- Ülgen, H., K. Mirze (2004), *İşletmelerde Stratejik Yönetim*, Literatür Yayınları No: 113, İstanbul.
- Üsdiken, B. (1983), "Interorganizational linkages Among Similar Organizations in Turkey," *Organization Studies*, Vol.:4, No.2, ss. 151-164. Üsdiken, B., Z. Erden (2002), "1990'lı Yıllarda Türkiye'de Yönetim Alanı: Disiplinin Yapısı ve Yaklaşımlar," *Yönetim Araştırmaları Dergisi*, Vol.: 2, No.1, ss. 91-113.
- Üsdiken, B., Y. Pasadeos (1993), "Türkiye'de Örgütler ve Yönetim Yazını," *Amme İdaresi Dergisi*, Vol.:26, No.2, ss. 73-93.
- Zeitlin, Maurice (1974), "Corporate Ownership and Control: The Large Corporation and the Capitalist Class," *American Journal of Sociology* Vol.:79, No.5 ss. 1073-1119.